

В. С. Барбулат

магістрантка II року навчання, спеціальність 081 Право,

ОНУ імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: к.ю.н., доц., доцент кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Т. О. Павлова

ОСОБЛИВОСТІ ПОГАШЕННЯ СУДИМОСТІ ПРИ ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ

Питання визначення правової природи та законодавчого закріплення поняття «судимість» є актуальним, оскільки ані поняття, ані чіткого визначення загальноправових та кримінально-правових наслідків судимості досі не визначені у чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України) та інших законах. Поставлені питання обговорюються достатньо активно у доктрині кримінального права як науковцями, так і практиками. Особливого юридичного значення ці питання набули у зв'язку із запровадженням законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України

щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 р. № 2617-VIII (далі – Закон України від 22.11.2018 р.) нового кримінально-правового терміну – «кримінальне правопорушення», яке, згідно із змістом ст. 11 та 12 КК України [1], складається із кримінального проступку та злочину, тому виникло практичне питання, яке пов'язано із визначенням правового наслідку засудження особи, яка вчинила кримінальний проступок.

Поняття судимості не передбачено в чинному Кримінальному кодексі України, а визначено в п. 1 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості» від 26.12.2003 р. № 16, а саме «судимість є правовим станом особи, який виникає у зв'язку з її засудженням до кримінального покарання і за зазначених у законі умов тягне настання для неї певних негативних наслідків, і що правильне застосування правових норм про судимість, її погашення чи зняття має важливе значення для вирішення кримінальних справ (кримінальних проваджень) [2]. Отже, «судимість є правовим наслідком засудження особи до певної міри кримінального покарання та реалізується шляхом виникнення у особи стану судимості» [3, с. 130].

Кримінальне правопорушення – це установча та відправна кримінально-правова категорія, яка є визначальною за нормами всього Кримінального кодексу України.

Критеріями розмежування кримінального проступку та злочину, відповідно до положень ст. 12 чинного КК України, виступають

характер та ступень суспільної небезпеки діяння, вид та розмір покарання. Суспільна небезпека діяння визначається суспільною небезпечністю наслідків, які настають у разі вчинення відповідного діяння. Традиційно вважається, що злочин є найнебезпечнішим видом правопорушення. Тому за його вчинення призначається найсуворіший захід державного примусу – кримінальне покарання, призначення якого тягне за собою судимість. Згідно із ч. 1 ст. 88 КК України, «особа визнається такою, що має судимість, з дня набрання законної сили обвинувальним вироком і до погашення або зняття судимості. Судимість має правове значення у разі вчинення нового кримінального правопорушення, а також в інших випадках, передбачених законами України» [1].

Важливим є те, що законом України від 22.11.2018 р. було змінено поділ злочинів за ступенем тяжкості. Відповідно до ч. 3 ст. 12 КК України, «злочини поділяються на: нетяжкі, тяжкі, особливо тяжкі. При цьому слід зазначити, що окремі, правопорушення, які за своєю сутністю не є управлінськими (адміністративними) та правопорушення, за вчинення яких передбачено адміністративний арешт на строк до п'ятнадцять днів, за рахунок яких також планувалося наповнити зміст кримінальних проступків, залишилися у Кодексі України про адміністративні правопорушення, наприклад, ст. 51 «Дрібне викрадення чужого майна», ст. 173 «Дрібне хуліганство», що на практиці ускладнює правове розуміння змісту та розмежування адміністративного правопорушення та кримінального проступку [4, с. 25]. Тому ця складна ситуація потребує свого подальшого вирішення.

Таким чином, за нормами чинного Кримінального кодексу України, вчинення суб'єктом кримінального правопорушення кримінального проступку, яке містить у собі відповідний склад, за загальним правилом, тягне за собою призначення кримінального покарання та як правовий наслідок – судимість. Оскільки кримінальний проступок є менш небезпечним діянням, відрізняється за ступенем суспільної небезпеки вчиненого діяння, що у разі обрання державою традиційної реакції на вчинення кримінальне правопорушення, відображається на мірі призначеного кримінального покарання, тому і додаткові негативні наслідки судимості є менш тривалими та припиняються, за загальним правилом, після відбуття кримінального покарання.

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. із змінами та доп. станом на 23.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. (дата звернення 01.10.2022).

2. Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 р. № 16/ URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-03>. (дата звернення 01.10.2022).

3. Павлова Т. О. Судимість як примусовий захід кримінально-правового характеру. *Правова держава*. 2017. № 27. С. 128–132.

4. Павлова Т. О. До питання про критерії розмежування кримінального проступку та злочину: *Кримінально-правові та*

кримінологічні аспекти протидії злочинності: матеріали
Міжнародної наук.-практ. Інтернет конф. 27 лист. 2020 р. Одеса :
ОДУВС, 2020. С. 24–26.